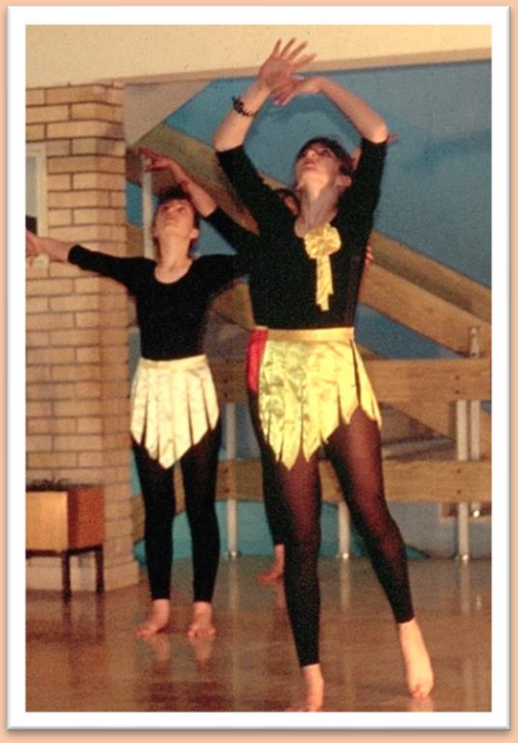

O KREATIVNOSTI

Pedagoška razmišljanja

KRATKI PREGLED

Kreativnost je jedna od suštinskih ljudskih dimenzija. Pokazalo se da proces školovanja ne samo da ne razvija kreativnost nego godinama školovanja ona slabi. To je svakako veliki izazov za nas pedagoge. Budući da sam se posljednjih godina sa svojim suradnicima intenzivno bavio ovom problematikom ovdje je jedan pregled spoznaja do kojih smo došli. Tekstovi su u nastavcima objavljeni na Facebooku.

Ladislav Bognar

2023.

KREATIVNOST KAO LJUDSKA SUŠTINA

Za sve nas koji se bavimo odgojem i obrazovanjem kreativnost je posebni izazov jer se pokazalo da školovanje ne razvija dovoljno ovu važnu ljudsku dimenziju. Ono po čemu se čovjek bitno razlikuje od ostalih živih bića na ovoj našoj svemirskoj ljepotici Zemlji je svakako kreativnost. I životinje svojim djelovanjem stvaraju mala remek djela. Lastavica gradi svoje gnijezdo od blata, sjenica od trave, a roda od granja. Ponekad nam ptičja gnijezda izgledaju kao mala graditeljska remek djela, ali uvijek su građena na isti način. Čovjek je u stanju da ono što radi uvijek čini na novi još nepostojeći način. Naši daleki preci dugo su živjeli kao sakupljači i lovci i tako se hranili od onoga što im je pružala priroda sve dok nisu otkrili da mogu sami uzgajati jestive biljke i uzgajati životinje koje im služe za hranu. Čovjek je u međuvremenu preoblikovao te biljne i životinjske vrsta pa one takve u prirodi i ne postoje. No čovjek je svojom kreativnošću stvorio mnogo toga što u prirodi ne postoji. Jedno od takvih kreativnih ostvarenja je kotač. Ljudi su u prirodi mogli naći oblice koje su podmetali pod teže stvari da bi ih lakše pomicali, ali kotač je potpuno ljudski izum (izum = iz-uma). Suština je u jednom krugu u čijoj sredini se nalazi osovina koja se može vrtjeti zajedno s kotačem ili je ona nepomična, a krug se okreće oko osovine. Ovoj genijalni ljudski izum omogućio je dalje kreiranje raznih vrsta vozila, mlinova, parobroda, strojeva. Jedan od najstarijih primjeraka pronađen je u Sloveniji (na slici) čija je starost procijenjena na preko 5000 godina.

Kotač star oko 5000 godina

KREATIVNOST KAO POREMEĆAJ

Kad je riječ o kreativnim pojedincima uočeno je da mnogi kreativni pojedinci - pisci, glazbenici, pjesnici, slikari ili su u dužem razdoblju svog života patili od psihičkih poremećaja ili su imali suicidalne tendencije koje su neki i ostvarili. Tako je Robert Schuman pokušao samoubojstvo, a umro je u umobolnici, Virginija Woolf se utopila u rijeci tako da je u džepove svoje haljine stavila kamenje. Vincent van Gogh se cijelog života teško nosio sa psihičkom bolešću, Maksim Gorki je pokušao suicid, a Ernest Hemingway je skončao život ubivši se iz lovačke puške. Branko Ćopić je skočio s beogradskog mosta, a suicidom je završila život i naša Ivana Brlić Mažuranić. Jane Pürto navodi rezultate pojedinih studija prema kojima su psihički poremećaji znatno učestaliji kod kreativnih pojedinaca nego li kod ostale populacije s kojima su uspoređivani. Sve ovo bi nas moglo navesti na zaključak da kreativnost nije neka normalna pojava karakteristična za sve ljude nego anomalija koja je više znak bolesti nego zdravlja i psihičke stabilnosti. No, da li je baš tako?

KREATIVNI POJEDINCI ŽELE DRUGAČIJI SVIJET

Ako znamo da su izrazito kreativni pojedinci često ljudi koji se ne prilagođavaju svojim sredinama, koji ruše mnoge ograde i tabue i pritom nailaze na velike otpore i nedaće razumljivo je da mnoge od njih to i psihički slomi. Tako je Vincent van Gogh cijelog života živio u velikom siromaštvu i nije mogao svoje slike prodati ni za hranu, a danas se njegove slike prodaju za basnoslovne iznose od 50 i 80 milijuna dolara (slika u prilogu). Kad bi se sad nekim slučajem probudio i to vidio vjerujem da bi opet pao u depresiju

.

Maslow naglašava da kreativni ljudi ne žele svijet onakav kakav je danas. Oni žele drugačiji svijet. *„Oni nastoje biti nekonvencionalni, pomalo čudni i nerealistični; često ih zovu nedisciplinirani, ponekad neegzaktnim; neznanstvenim, prema specifičnoj definiciji znanosti. Nazivaju ih djetinjastim, neodgovornim, divljim, ludim, spekulativnim, nekritičnim, emocionalnim itd. To zvuči kao opis nekog skitnice, boema ili ekscentrika. Ali u ranoj fazi kreativnosti i treba biti kao boem, skitnica i ekscentrik… Ako želite biti racionalan, kontroliran i uredan u toj prvoj fazi procesa nikada nećete doći do kreativnosti“,* kaže Maslow.

HUMANISTIČKI STAV O KREATIVNOSTI

Humanisti smatraju da je kreativnost imanentna svakom ljudskom biću. Kritizirajući psihoanalitički pristup koji svoje teorije gradi na proučavanju psihički bolesnih osoba oni su izučavajući zdrave i samoaktualizirane pojedince došli do zaključka da je kreativnost jedna od njihovih bitnih karakteristika. Zapravo ona je pokazatelj da je neka osoba u potpunosti razvila svoju ljudskost.

Tako Carl Rogers kaže, da je takva osoba uvijek kreativna: *„Svojom senzitivnom otvorenošću prema svijetu, svojim povjerenjem u vlastite sposobnosti da oblikuje nove odnose s okolinom, to je tip osobe iz koje proizlaze kreativni produkti i kreativni način života. Ona nije nužno prilagođena svojoj kulturi i najčešće nije konformist. Ali u svako doba i u svakoj kulturi ona će živjeti konstruktivno i u harmoniji koliko joj dozvoljava balansiranje sa zadovoljavanjem potreba. U nekim situacijama određene kulture može biti vrlo nesretna, ali će nastaviti biti svoja i ponašati se na način da osigura maksimalno moguće zadovoljavanje svojih najdubljih potreba.“*

Dakle svako ljudsko biće je potencijalno kreativno, a koliko će razviti svoju kreativnost, kao i ostale dimenzije svoje ličnosti, zavisi od procesa samoaktualizacije. Tu postoji i opasnost od „čovjeka jedne dimenzije“ pa i ljudi koji su do vrhunca razvili samo jednu svoju sposobnost, talent, a zapostavili ostale mogu biti nesretni ljudi jer imaju osjećaj

neispunjenosti vlastitog života. Obično se govori o inteligenciji misleći na logičko-matematičku inteligenciju, ali danas poznajemo više vrsta inteligencije (da spomenemo samo emocionalnu, kinestetičku, glazbenu, prostornu, lingvističku itd.) samo svestrano razvijena osoba može biti zdrava i sretna.

DRUŠTVENE OKOLNOSTI I KREATIVNOST

Društveni uvjeti u kojima ljudi ostvaruju svoje živote imaju veliki utjecaj na razvoj kreativnosti. Što je društvo slobodnije i demokratičnije to je i kreativnost prisutnija. Čak bi se moglo reći da je inovativnost jednog društva istovremeno i pokazatelj njegove slobode i demokratičnosti. Grčke državice Sparta i Atena su tipičan primjer za to. Sparta je bila totalitarno društvo koje je sličilo na vojni logor i svi njegovi stanovnici bili su militaristički odgajani kako bi mogli što bolje sudjelovati u ratovima. Atena je bila demokratsko društvo (ako izuzmemo robove) i njeni stanovnici sastajali su se na gradskom trgu gdje su se raspravljala sva životna pitanja i donosile odluke važne za život. Sve ono vrijedno što je stvoreno u znanosti i umjetnosti tog doba dala je Atena i ljudi koji su barem dio života proveli u Ateni.

Kad sam o tome govorio mojim studentima podsjetiše me, da je ipak na kraju Sparta pobijedila Atenu i tako se ova kultura i demokracija pokazala slaba pred nasiljem.

RAST I PROPADANJE CIVILIZACIJA

Britanski povjesničar Arnold J. Toynbee analizirao je rađanje, rast i propadanje dvadesetak većih civilizacija. On zaključuje da propadanje civilizacija nije povezano s gubljenjem kontrole nad okolinom ili vanjskim napadima nego slabljenjem tzv. „kreativne manjine“ koja prestaje biti sposobna da se nosi s novim izazovima (vidi

prilog). Zato mnogi autori upravo u razvoju kreativnog potencijala vide i perspektivu pojedinih društava. Tako Carl Rogers tvrdi, da društva koja veličaju državu i tradiciju, koja ljude drže pod kontrolom i teže zadržavanju postojećeg stanja, u kojima se uči kako je naša istina jedina istina, nemaju budućnost jer vode u sukobe, ratove, devastaciju prirode i vlastitog samouništenja jer nisu otvorena promjenama i novim rješenjima. Za optimističnu varijantu budućnosti potrebni su ljudi koji su otvoreni za novo i drugačije, koji teže originalnosti i razvoju svih aspekata ljudske osobnosti, koji su kritični prema devastaciji prirode i kontroli nad ljudima, koji shvaćaju da su promjene stalne i nužne. Budući da je naša Zapadna civilizacija sad na svom vrhuncu ako se ne razvije dovoljna „kreativna manjina“ koja će raditi na promjenama moguće je očekivati i njenu silaznu putanju. To je svakako veliki izazov za odgoj i obrazovanje, a kažu da je budućnost naših društava u rukama naših učitelja.

ZAPADNA CIVILIZACIJA

Danas u svijetu postoji nekoliko velikih civilizacija iako se pojedini autori ne slažu u njihovom definiranju. Pored Zapadne, tu je Islamska, Kineska, Indijska, Latinoamerička, Afrička. Ta podjela danas je zbog modernih komunikacija relativizirana i one su višestruko povezane, ali ipak razlike postoje pa čak neki govore i o latentnom sukobu civilizacija. Svjedoci smo da se agresija na Ukrajinu opravdava kao sukob sa Zapadnom civilizacijom iako je Rusija kroz svoju povijest intenzivno radila na integraciji u europsku kulturu i civilizaciju.
Jezgra Zapadne civilizacije je Europa (iako se tu ubrajaju i Sjeverna Amerika i Australija) i ona je kroz svoje dvije tisuće godine razvila uvjete života do ranije neslućenih razmjera i produžila ljudski vijek do skoro 100 godina, a nekada je

prosječno trajao oko 30. Istovremeno ona je razvila i opasnosti vlastitog samouništenja. Spomenimo samo zagađenje zemlje, vode i zraka, gomilanje smeća oko velikih gradova, te armije beskućnika po velikim gradovima. Nekim ulicama gotovo je nemoguće proći od velikog broja ljudi koji žive u bijedi na ulici (na slici je Los Angeles). Dostignuti razvoj rezultat je utjecaja znanosti koja bi trebala osigurati i rješavanje vitalnih problema ovih društava. Ipak zanimljivo je da se više ulaže u proizvodnju i kreiranje sredstava za ubijanje nego li za znanost. Tako se u dokumentima Europe govori da bi trebalo sredstva za znanost povećati od 0,81% na 1,25% BDP-a, a za vojsku i naoružanje od 2% na 3%.
U odgoju o obrazovanju važno je voditi računa da pripremamo mladu generaciju ne za sadašnje nego za društvo budućnosti za koje ne znamo kako će izgledati. Najbolje što možemo za to učiniti je da ih osposobljavamo za kreativno rješavanje izazova koji ih očekuju.

Beskućnici u Los Angelesu

O KREATIVNOSTI U ŠKOLI

Naravno da ova vitalna problematika civilizacije u kojoj živimo izaziva i drugačija očekivanja od škole. Iako mnogi misle da je budućnost naših društava u rukama naših učiteljica i učitelja osobno mislim da su ta očekivanja nerealna i da se odgojem i obrazovanjem ne stvaraju društvene promjene jer je ova djelatnost uvjetovana postojećim društvenim odnosima. Osim toga utjecaj škole je oko 12%. Ipak učestale su kritike škole pa se svojevremeno pojavila i knjiga „Dole škole“, a provode se i stalne reforme. Ipak mislim da je konstruktivna kritika dobro došla i škola se mora mijenjati.
Američki filozof Noam Chomsky kaže: “Pogledajte što se događa u edukaciji. U posljednje vrijeme, naglasak je na ocjenjivanju i djece i nastavnika, pa se učenje svodi na pripreme za testove. A testiranja utječu kako na sudbinu učenika, tako i nastavnika. To uništava svaki smisleni obrazovni proces. Nastavnik ne može biti kreativan, maštovit niti da uzima u obzir različite potrebe učenika. Učenici, s druge strane, ne mogu slijediti svoje interese, jer moraju učiti za sutrašnji kontrolni zadatak. A od rezultata testova ovisi i budućnost učenika i nastavnika.

Edukacija – to je razvijanje vlastitih potencijala i vlastite kreativnosti. Možda nećete biti sjajni u znanosti, ali ćete biti odličan umjetnik. Što je loše u tome? To je samo drugačiji način da živite ispunjenim životom, da oplemenite i sebe i one oko vas. Sama ideja rangiranja je štetna. Ona je dio sistema koji treba da stvori tzv. “ekonomskog čovjeka”. To je netko tko racionalno kalkulira kako da poboljša vlastiti status i svoje bogatstvo, ne obraćajući pažnju ni na šta drugo. O kakvom to čovjeku govorimo? Je li to ljudsko biće koje želimo stvoriti?“

Noam Chomsky

O KREATIVNOJ NASTAVI

Bilo bi nepravedno reći da je škola mjesto gdje se kreativnost uopće ne razvija. Posebno kad je riječ o tzv. umjetničkim područjima ta nastava ne samo da omogućava nego i potiče kreativnost učenika. Međutim, mnogobrojne kritike koje se upućuju školi govore da škola po svojoj tradiciji nije mjesto gdje cvate kreativnost.
Američki psiholog Torrance smatra da treba uvažavati neobična pitanja i maštovite i neobične ideje i pokazati djeci da njihove ideje imaju vrijednost. Implementiranje tih načela u nastavu podrazumijeva filozofiju nastave u kojoj učenike i studente ne učimo kako su svi problemi riješeni i samo treba naučiti točne odgovore i usvojiti gotova rješenja. Nasuprot tome hrabrimo ih da uočavaju probleme i postavljaju (često i nezgodna) pitanja, da shvate da još ima mnogo posla za mlade i sposobne ljude. To je nastava u kojoj nastavnik ne nameće svoje mišljenje i svoja rješenja nego je otvoren za različite nove mogućnosti.

Nastava u „Osječkom modelu“

SPOJ UMA I SRCA

Abraham H. Maslow misli, da bi se nastava svih predmeta trebala povesti za umjetničkim predmetima koji u znatnijoj mjeri potiču kreativnost: „*Ono za što sam ja zainteresiran“,* kaže Maslow, „ *je nova vrsta edukacije koju moramo razviti i koja ide k jačanju nove vrste ljudskog bića koje mi trebamo, osobe procesa, kreativne osobe, osobe koje znaju improvizirati, samopouzdane i hrabre osobe, autonomne osobe. Povijesna je slučajnost da su učitelji umjetničkih predmeta prvi krenuli u tom smjeru. To bi se moglo ostvariti i u matematičkom obrazovanju i nadam se da će to i biti jednog dana. Sigurno je da se matematika ili povijest ili književnost danas još uvijek uče na autoritativan način usmjeren na memoriranje… Pitanje je kako djecu učiti da se suoče s ovdje i sada, kako da postanu kreativni ljudi koji su u stanju zauzeti kreativnu orijentaciju.“*

Pokazalo se, ako ne koristimo u nastavi samo lijevu moždanu sferu specijaliziranu za logiku i mišljenje nego istovremeno i desnu za maštu i umjetnost, da se višestruko povećavaju učeničke intelektualne mogućnosti. Taj spoj uma i srca znači da se i u tzv „ozbiljnim predmetima“ koristi i glazba, i priča, i gluma, i slikanje, i ples što čini nastavu zanimljivom i otvara mogućnosti za kreativnost.

Ples kao kreativna aktivnost učenika u „Osječkom modelu“

KREATIVNA NASTAVA

Kreativna nastava je nastava u kojoj su učenici aktivni. Popraćena je radosnim osmjesima djece i učiteljice. To nije tradicionalna sjedilačka nastava koja se svodi na slušanje i gledanje. Iako su opravdane kritike nastave u našim školama ipak treba reći da postoje mnoge učiteljice i učitelji (nastavnici i profesori) koji realiziraju nastavu koja potiče učeničku kreativnost. Ovdje bih podijelio s vama snimak nastave Danijele Ljubac Mec u kombinaciji prvog i drugog razreda. Oni inače rade i na projektima, i provode mnoge druge zanimljive aktivnosti, a izdaju i razredni list. To je još jedan primjer prirodnog učenja. Tu se dogovara, piše, slika, radi na računalu, surađuje, stvaraju nove ideje, a rezultat je razredni list. Razredni list ide roditeljima koji su vjerni

čitatelji. Baš je lijepo što u našim školama imamo takve učiteljice. Snimak je napravio Branko Bognar.

Kreativna nastava u kombinaciji I i II razred

https://vimeo.com/2722525

KREATIVNI POSTUPCI

Postoje mnogobrojni postupci kojima se potiče kreativnost. Pored već spomenutih umjetničkih aktivnosti kao što je slikanje, gluma, glazba, ples tu su i mnogobrojni baš namijenjeni samo kreativnosti ne samo u nastavi nego i u svakodnevnom životu. Budući da u nastavi imamo tri etape – dogovor, realizaciju i evaluaciju neki postupci su primjereniji nekoj od etapa. Opis pojedinih postupaka može se vidjeti na https://ladislav-bognar.net/sites/default/files/Poticanje_kreativnosti_studenata2.pdf Svi ti postupci mogu se koristiti i u nastavi osnovne i srednje škole kao i na fakultetima. Posebno na fakultetima koji pripremaju buduće učitelje i profesore nastava ne bi smjela biti primjer loše nastave. Isto tako i na stručnim skupovima i seminarima trebalo bi napustiti dosadno čitanje vlastitih prezentacije gdje nitko nikoga ne sluša nego ispričaju svoje i odu. Na jednom takvom skupu sudionica koja je imala nesreću da bude zadnja svoju je prezentaciju čitala pred samo jednom osobom. Kad je završila pitala je sudionicu koja ju je slušala: „Kako da ste Vi ostali jedina mene slušati? Mora da Vas ova problematika posebno zanima.“ „Ma ne“, kaže ova, “meni su dali da izložim svoje poslije Vas.“

U prilogu je jedna scenska slika koju smo pripremili za seminar za pedagoge u kojoj smo kroz šaljivi dijalog dviju nastavnica koje se s tim novostima ne slažu zapravo nabrojili mnoge postupke koji se mogu koristiti za poticanje kreativnosti u nastavi. Moj tekst u režiji Mire Perić izvele su Snježana Dubovicki, Ida Somolanji Tokić i Rahaela Varga tada asistentice na Učiteljskom fakultetu, a danas profesorice na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.

Šaljivi dijalog o kreativnosti u nastavi

https://vimeo.com/794949517

KREATIVNI POSTUPCI U ETAPI DOGOVOR

U etapi DOGOVOR možemo koristiti priču, glazbu, opis slučaja, možemo koristiti kreativne načina predstavlja (pokretom, slikanjem, pozdravljanjem, predstavljanje izmišljenim imenom i zanimanjem, indijanskim imenom i sl). Ovdje ćemo objasniti neke postupke s pitanjima o temi kojom ćemo se baviti:
„Lutka pitalica“ može biti maskota razreda i tko želi uzima lutku i kaže što lutku zanima o temi koja slijedi. Zanimljiv je postupak „Pet puta zašto“. U vezi teme kojom ćemo se baviti svaka grupa treba najprije napisati jedno pitanje koje počinje riječju „zašto“. A poslije treba napisati još četiri pitanja koja također počinju sa zašto, a nadovezuju se na prethodno pitanje. Postupak „Šest univerzalnih pitanja“ polazi od pitanja: što, kako, gdje, tko, kada, zašto. Pitanja mogu biti postavljena na kocki ili u nekom grafičkom prikazu. O temi kojom ćemo se baviti treba postaviti po jedno pitanje sa svakom od ovih upitnih riječi. „Naj pitanje“ se dobije tako da svaki član grupe na papirić napiše svoje pitanje, a zatim listići idu od jednog do drugo člana grupe i svatko stavi svoju kvačicu na pitanje koje i njega/nju zanima. Pitanje koje ima najviše glasove daje se kao pitanje te grupe.

Šest univerzalnih pitanja

HUMOR

Nastavu, stručne skupove, seminare možemo početi i humorom. Humor stvara jednu opuštenu atmosferu i služi i za uspostavljanje kontakta sa sudionicima. Ako prvi puta dolazimo pred učenike, studente ili sudionike nekog skupa osim kratkog predstavljanja koje ne bi trebalo biti jako službeno nego više da kažemo nešto čime se sve bavimo u slobodno vrijeme ili što smo do sada radili. Zatim je potrebno nešto pozitivno reći o auditoriju, a može se koristiti i neka anegdota, šala. Ja sam na jednom skupu pedagoga najprije pozdravio sve prisutne i rekao da mi je drago kad se susretnem s njima jer sam godinama bio pedagog u Zavodu za školstvo i surađivao s većinom od njih. Posebno sam pozdravio mlade pedagoge koji su završili studij pedagogije na našem osječkom Filozofskom fakultetu u čijem pokretanju i realizaciji sam i osobno sudjelovao. Zapazio sam da nekih mojih suradnica i suradnika više nema na skupu jer su otišli u mirovinu, a zatim sam ispričao šalu o jednoj kolegici pedagog koja je otišla u mirovinu. Šala je inače iz bogate riznice engleskog humora. Ostalo se može vidjeti na snimku koji prilažem.

Humor na početku izlaganja
https://vimeo.com/795523138

KREATIVNI POSTUPCI U ETAPI REALIZACIJA

U etapi REALIZACIJE možemo koristiti veliki broj postupaka kao što su grozdovi, umne mape, renatalizacija, sociodrama, između dvije vatre, morfološka analiza. Svi su objašnjeni u materijalu https://ladislav-bognar.net/sites/default/files/Poticanje_kreativnosti_studenata2.pdf ,
a ovdje ćemo objasniti postupak „Šest šešira“ koji se može koristiti na različite načine, a suština je da u rješavanju nekog problema i dolaženju do novih ideja koristimo lateralno odnosno paralelno mišljenje.
Jedna od mogućnosti je da svaka grupa dobije kartice sa slikama šešira različitih boja i opisom njihovog značenja. Najprije će koristiti plavi šešir i dogovoriti način kako će prići rješavanju ovog problema, potom mogu uzeti crveni šešir i izraziti svoje osjećaje vezano za problem koji rješavaju, zatim mogu uzeti bijeli i potražiti sve potrebne informacije. Kad dođe na red crni šešir razgovarat će o mogućim problemima koji mogu izbiti, a sa žutim će razgovarati što bi se pozitivno moglo dogoditi s rješenjem koje traže. Najvažniji je zeleni šešir uz koji će olujom ideja smisliti moguća rješenja i na kraju će uz plavi šešir privesti kraju postupak i odlučiti se za rješenje i način kako će ga sprovesti.
Naše studentice su došle na ideju da taj postupak prikažemo kao scensku sliku, ja sam napisao tekst, a moja Vesna glazbu za pjesmu i sve to je objedinila u scensku sliku profesorica Mira Perić. Scensku sliku smo izveli više puta na stručnim skupovima nastavnika.

Scenska slika „Šest šešira“

https://vimeo.com/794196394

PEDANTER I KREATILOV

U „Priči o Kristini“ američkog autora Lynn Dhority Prièa o Kristini 1 (ladislav-bognar.net) javljaju se likovi dvaju profesora koji zagovaraju oprečne tipove nastave Pedanter i Kreatilov. Pedanter zagovara tradicionalnu nastavu zasnovanu na memoriranju, a Kreatilov nastavu koja potiče kreativnost. Osobno sam izradio lutke ova dva profesora i ponekad bi na nastavi Didaktike koristio njih kako razgovaraju o nekom didaktičkom pitanju. Tako su nastali mnogi dijalozi Kreatilova i Pedantera npr. o odgoju, o otvorenom i zatvorenom kurikulumu, o ishodima učenja i sl. https://ladislav-bognar.net/sites/default/files/Pedanter%20i%20Kreatilov.pdf Evo jedan odlomak iz njihovog razgovora o odgoju:

Kreatilov

Pedanter

PEDANTER: Moj kolega mlade treba oblikovati. Kao što kipar svojim dlijetom od sirovog materijala izrađuje svoje djelo prema zamišljenom idealu, tako i odgajatelj čvrstom rukom, oštrim pedagoškim mjerama i strogošću oblikuje mladu ljudsku prirodu.
KREATILOV: Kad smo već kod usporedbi ja bih kolega radije odgajatelja prikazao kao vrtlara, koji se trudi da ostvari uvjete da biljka izraste u svojoj jedinstvenosti i ljepoti. Djeca su živa bića koja traže nježan i pažljiv odnos. Nasilje ostavlja traume za cijeli život.

LUTKA U KREATIVNOJ NASTAVI

Lutka je vrlo važna u nastavi kojom potičemo kreativnost i to kako u školi tako i na fakultetu. Ja sam u svojoj nastavio na fakultetu koristio Čarobnjaka Janka za kojeg sam rekao, da je čarobnjak jer stvara sjaj u očima, osmjeh na usnama i radost u srcima. S njim bi obično na početku nastave malo „porazgovarao“ o temi koja nam slijedi, ili bi dao studentima da oni putem Janka postave pitanja koja Janka zanimaju, ili bismo na kraju Janka dali da preko njega grupa izvrši evaluaciju nastave. Lutke Žirafu i Zmiju smo koristili za teme o nenasilnoj komunikaciji i rješavanju sukoba, a lutke Pedantera i Kreatilova dva profesora koji zagovaraju različite tipove nastave ponekad bismo dali studentima da organiziraju njihov dijalog o nekom didaktičkom pitanju. Na priloženom snimku može se vidjeti kako su studenti improvizirali kratki razgovor o nastavi između ove dvojice.

Studentska improvizacija razgovora Kreatilova i Pedantera

https://youtu.be/MZiGsxxUCW8

KAZALIŠTE SJENA

Velike mogućnosti za kreativne aktivnosti pruža i kazalište sjena. To je jedno platno razapeto na drveni okvir iza kojeg se nalazi sijalica, a likovi se izrezuju iz papira i prislonjeni na platno s druge strane vide se kao sjene koje mogu kretati se i govoriti. No sve se to može postići i na grafoskopu. Kad smo sa studentima realizirali temu „Mediji“ i upoznali se s vrstama medija (vizualni, auditivni, audiovizualni i računala) studenti su po grupama trebali smisliti razgovor između dva medija, izrezati likove i na kazalištu sjena izvesti taj dijalog. Kod većine je to bio dijalog između knjige i računala, ali i gramofona i mobitela kao na slici.

Kazalište sjena

JOŠ O HUMORU

U nastavi koja potiče kreativnost humor ima veliko značenje budući da stvara vedro ozračje u kojem je jedino kreativnost i moguća. Ponekad možemo dati učenicima ili studentima nekoliko natuknica ili slika i da prema njima napišu smiješnu priču. Studenti su imali zadatak smisliti šaljivu priču pod naslovom „Kako uhvatiti krokodila“ ako imaju pincetu, dvogled, jabuku, dosadnu knjigu (Didaktiku) i kutiju šibica. Radili su u manjim grupama, a posebni žiri koji je činila grupa studenata je izabrao sljedeći rad koji je dobio čokoladu:

Kako uhvatiti krokodila

Sjedim ja na obali i jedem jabuku. Dosađujem se. Našla ja tatin dalekozor pa et' reko' da vidim jel' ima štogod na drugoj obali. I tako gledam ja kroz dalekozor i spazim krokodila. Ah, reko', idem ja počupat obrve možd' on dotad ode. I pogledam ja kad on opet tu. E sad mi već počeo ić' na živce. Zapalim ja cigaretu pa možd' će ga reko' dim oterat. Kad ono opet ništ. A ja ni pet ni šest uhvatim knjigu iz didaktike da vidim jel' imaju Bognar i Matijević neku metodu da ga uhvatim.

KREATIVNI POSTUPCI U EVALUACIJI

U etapi evaluacije, koju shvaćamo kao slavljenje učenja, razvili smo mnoge kreativne postupke kao što su: vremenska karta, lica osjećanja, evaluacijski krug, smajlići, loptica, mikrofon, lutka i sl .Jedan od tih postupaka je i PROVOKACIJA, a realizira se tako da učenicima ili studentima iznesemo neke tvrdnje za koje očekujemo da će uslijediti njihova reakcija. Obično one pokreću neslaganje ili raspravu ako se pojave različita reagiranja. Mi smo često sa studentima koristili tako da smo u jednu plastičnu lopticu koja se može otvoriti stavili trakice s tvrdnjama koji se odnose na nastavu u kojoj su sudjelovali (provokacije se označavaju s PO):

PO – sve mi je to glupo i bez veze.
PO – opet jedan uzaludan sat na kojem nismo ništa naučili.
PO – ovi sati su gubljenje vremena.
PO – nosim toliko novih ideja da mi ne mogu stati u torbu.
PO – sve smo to znali i ranije.
PO – mene to ništa ne zanima.
PO – očekivali smo nešto kreativno, a ne ovo.
PO – opet nismo ništa naučili.
PO – nas ne zanima teorija nego samo praksa.

Provokacija u funkciji evaluacije

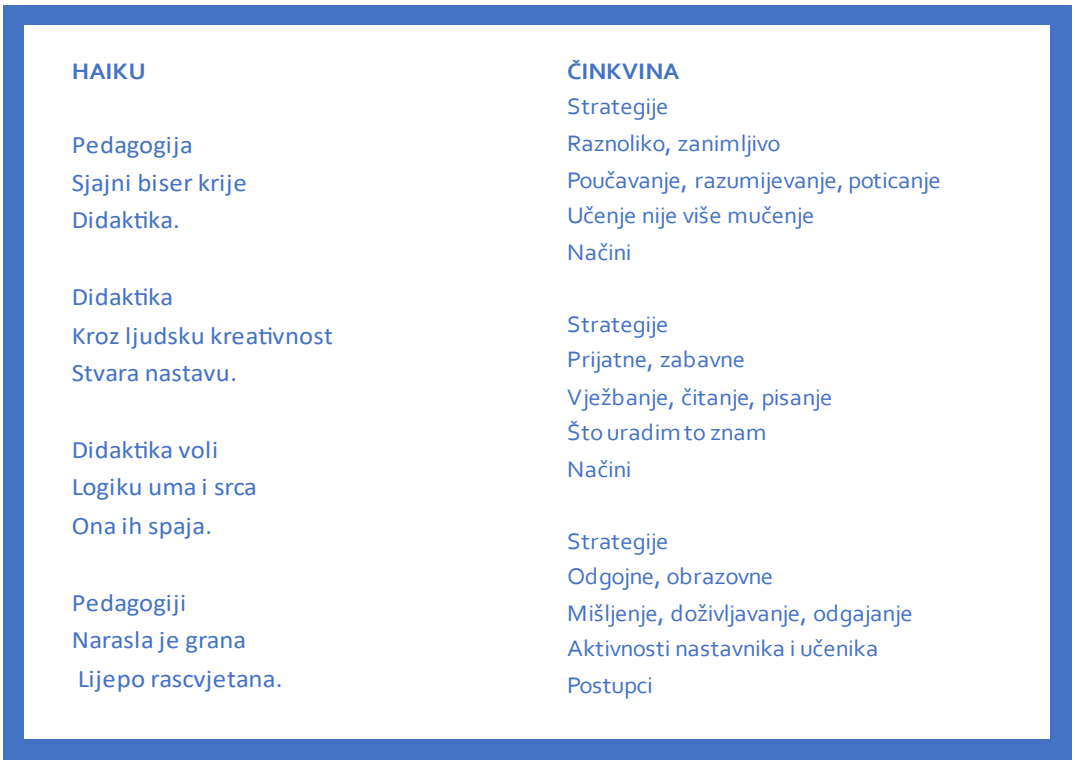
Od studenata se očekuje da kažu i obrazlože svoje slaganje ili neslaganje s pročitanom tvrdnjom.

HAIKU I ČINKVINA

U evaluaciji se mogu koristiti i haiku pjesme i činkvine. HAIKU je mala pjesnička forma razvijena u Japanu i čine ju tri stiha bez naslova, pisanih u prezentu. Prvi stih ima pet slogova, drugi sedam i treći pet (moguća su mala odstupanja). U prilogu donosimo nekoliko haiku pjesama posvećenih Didaktici koje su napisali studenti. U nastavi ju možemo koristiti kako bi učenici izrazili svoj doživljaj neke glazbe, slike, priče, a može se koristiti i u evaluaciji.

ČINKVINA se također koristi u etapi evaluacije tako da se pojam koji je realiziran na nastavi ukratko definira na sljedeći način: prvo se napiše taj pojam, zatim dva pridjeva koji se odnose na taj pojam, potom tri glagolske imenice koje objašnjavaju taj pojam,

zatim fraza od četiri riječi koje govore o našem odnosu prema tom pojmu i na kraju se jednom riječju ponovno definira taj pojam. U prilogu donosimo činkvine koje su studenti smislili nakon realizacije teme strategije.

HAIKU

Pedagogija
Sjajni biser krije
Didaktika.

Didaktika
Kroz ljudsku kreativnost
Stvara nastavu.

Didaktika voli
Logiku uma i srca
Ona ih spaja.

Pedagogiji
Narasla je grana
Lijepo rascvjetana.

ČINKVINA

Strategije
Raznoliko, zanimljivo
Poučavanje, razumijevanje, poticanje
Učenje nije više mučenje
Načini

Strategije
Prijatne, zabavne
Vježbanje, čitanje, pisanje
Što uradim to znam
Načini

Strategije
Odgojne, obrazovne
Mišljenje, doživljavanje, odgajanje
Aktivnosti nastavnika i učenika
Postupci

LIKOVI IZ BAJKI

Ovaj kreativni postupak namijenjen etapi EVALUACIJE kreirala je moja suradnica Maja Uzelac kad smo zajedno s Aidom Bagić pisali knjigu „Budimo prijatelji“. Obično se projicira ovaj slajd (ili napiše na ploču ili plakat) na kojem su likovi iz poznatih bajki, Ovaj puta Ivane Brlić Mažuranić, ali to magu biti likovi iz nekih drugih bajki koje učenici, studenti dobro poznaju. Oni trebaju odabrati jedan lik uz koji je objašnjenje koje je najbliže njihovom odnosu prema nastavi u kojoj su upravo sudjelovali. Budući da likovi nisu vizualizirani oni na jedan papirić trebaju naslikati taj lik onako kako ga zamišljaju i napisati njegovo ime. Svi papirići se pokupe u jednu košaricu i poslije se vrši analiza koju mogu načiniti i učenici ili studenti, a može i nastavnica/nastavnik.

PREZI ZA KRAJ

Za kraj evo naše prezentacije na Prezi sustavu kao pregled cijele problematike o kreativnosti:

https://prezi.com/5fo7zqgsuzcw/kreativnost/